

URF-ODAT IFODALOVCHI LEKSEMALARDA TABU VA EVFEMIZMLAR

Surayyoxon Jo'raxonova Abduaxatxanovna

Andijon davlat universiteti o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada lingvokulturologiya haqida ma'lumotlar berilgan. Urf-odat ifodalovchi so'zlarning ifoda xususiyatlari, urf-odat ifodalovchi leksemalarda tabu va evfemizlarning ifodalanishi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar : lisoniy imkoniyat, lingvistik ekspertiza, muloqot madaniyati, tabu, evfemizm.

ТАБУ И ЭВФЕМИЗМЫ В ТРАДИЦИОННЫХ ЛЕКСЕМАХ

Сурайёхон Джорахонова Абдухатхановна

Преподаватель Андижанского государственного университета

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация по лингвокультурологии. Обсуждаются экспрессивные особенности традиционных слов, выражение табу и эвфемизмов в традиционных лексемах.

Ключевые слова: языковая возможность, лингвистическая экспертиза, культура общения, табу, эвфемизм.

TABU AND EUPHEMISMS IN TRADITIONAL LEXEMAS

Surayyokhon Jorakhonova Abduakhatkhanovna

Teacher of Andijan State University

ABSTRACT

This article provides information on lingvoculturology. The expressive features of traditional words, the expression of taboos and euphemisms in traditional lexemes are discussed.

Keywords: linguistic opportunity, linguistic expertise, communication culture, taboo, euphemism.

KIRISH

Jahon tilshunosligida lisoniy imkoniyatlardan amaliy foydalanishga, til birliklarining nutqda qo'llanishi va ma'no-vazifa xususiyatlarini ochib berishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Muloqot madaniyati, ortologiya, neyrolingvistika, yurislingvistika, amaliy tilshunoslik, lingvistik ekspertiza kabi amaliy tilshunoslik

sohalari salmog'i kun sayin oshib bormoqda. Bu dunyo miqyosida texnik-texnologik taraqqiyot natijasida ma'naviyat muammosi dolzarblashayotganligi, mazkur muammolar yechimi markazida shaxsning nutq madaniyati, muloqot salohiyatini rivojlantirish turganligi, tilga ma'naviyatni yuksaltiruvchi vositalardan biri sifatida munosabatda bo'lish kuchayib borayotganligi bilan izohlanadi. Shu sababli tilning boy va go'zal ifoda imkoniyatlaridan biri bo'lgan tabu va evfemizmlar rolini kengaytirish ijtimoiy ehtiyojga aylanmoqda.

Dunyo tilshunosligida til hodisalarining shakllanish omili, etimologik manbayi, ma'noviy guruhi, funksional jihati, milliy-mental xususiyatlari bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar olib borilmoqda. Bu tabu va evfemizmlarni ham ortologik hodisa va madaniy muloqot vositasi sifatida gender, ijtimoiy, pragmatik, lingvomadaniy hamdalingvoma'naviy, leksikografik jihatdan chuqur o'rganishga imkoniyat yaratdi. Tillarning geneologik va morfologik qurilishlariga bog'liq ravishda har bir tilda tabulashgan va evfemik ma'no fonetik, leksik, morfologik, sintaktik, frazeologik, paremiologik va noverbal vositalar bilan ham ifodalanadi, evfemik ma'noning namoyon bo'lishida situativ-pragmatik va ijtimoiy omillar mazkur lisoniy vositalar bilan yaxlitlik hosil qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Shuning uchun evfemashunoslik - bu yaxlitlikdagi mazkur omillarning hamkorlik darajasi, fonetik, leksik, grammatik omilning kuchayishi pragmatik, shaxsiy omillar kuchsizlanishi evaziga sodir bo'lishi kabi jihatlarini lingvopragmatik tadqiq qilish yo'nalishlarida chuqurlashib bormoqda. Lingvistika ilmida tabu va evfemizmlar XIX asrning oxirlaridan boshlab tadqiq etila boshlandi. A.Iaye, tabu va evfemizmlarning lingvistik tomonini o'rganib, mazkur hodisalarni so'z semantikasining o'zgarishi asosida yuzaga kelishini belgilaydi. Tabu va evfemizmlarni har tomonlama o'rganish faqagina XX asrning 60-80 yillaridan S.Vidlaka, Dj.Keyni, Dj.Lorenslar tadqiqotlari bilan boshlab berildi. Tabu va evfemizmlar borasidagi ba'zi munozarali qarashlarga qaramay, tadqiqotchilar ularning nutqiy jarayonda reallishishi borasida yagona ekstralingvistik omillar: nutqiy akt, nutqiy situatsiya sabab, deya talqin etishlarida ularning fikrlari mushtarakligini ko'rish mumkin. Bunday holda, hodisani o'rganishning sotsiolingvistik yo'nalishi ustunlik qiladi. Shuning uchun, nazarimizda, evfemizmlar murakkab ko'p qirrali lingvistik hodisa sifatida uchta o'zaro bog'liq omillar nuqtani nazaridan ko'rib chaqidalishi kerak: 1) ijtimoiy evfemizmlarni yuzaga keltiruvchi: urf-odat, axloqiy va diniy qadriyatlarga ega sotsial-ijtimoiy evfemizmlar; 2) salbiy emotsiyalarni chaqiruvchi, nafratni qo'zg'atuvchi leksemalarning o'rnini bosuvchi asosida nozik

argumentlarni atashni koʻzda tutuvchi ruhiy evfemizmlar; 3) disfemistik iboralarning koʻpayishiga sabab boʻluvchi aynan lingvistik omilning talabi asosida, yaʼni qoʻpol soʻzlarning oʻrnini almashtirish zarurati bilan yuzaga keladigan evfemizmlar.

Tabulashgan va evfemizmlashgan leksik birliklarning xususiyatlari rus va xorijiy tilshunoslar J.Eytoning “Evfemiyazmlar”, “Tabu va evfemizmlar leksikasining inglizcha-ruscha lugʻati”¹, M.Kansevaning “Til tabu va evfemiyasi”², B.A.Larinaning “Evfemizmlar haqida”³, S.Vidlaksning “Til nazariy maydoni fonida evfemizmlarning roli”⁴, oʻzbek tilshunosi N.Ismatullayevning “Zamonaviy oʻzbek tili efemizmlari”⁵ nomli ishlarida oʻrganilganligini belgilash mumkin. Dunyo tilshunosligida evfemizmlar hodisasi keng tadqiq qilingan. L.A.Bulaxovskiy, A.A.Reformatskiy, B.A.Larin⁶ evfemizmlarni tarixiy nuqtayi nazardan qadimiy tabu asosida oʻrgangan. Rus tilida evfemizmlashuvning vosita va maqsadlarini tasvirlash bilan L.P.Krisin, V.P.Moskvin, V.Z.Sannikov, YE.P.Senichkina⁷ shugʻullangan. A.M.Katsev, N.S.Boschayeva, N.L.Saakayan, Y.S.Baskova va YE.O.Miloyenko⁸ dissertatsiyalarida ingliz va rus tillaridagi evfemizmlarning xususiyatlari, G.A.Vildanovanning «Эвфемия и принцип вежливости в современном английском языке: гендерный аспект» nomli dissertatsiyasida ingliz tili evfemizmlarining gender jihatlari atroflicha yoritilgan⁹, N.Baskakov esa oltoy xalqlari tillaridagi disfemistik nominatsiyalarning muammolarini ochib bergan¹⁰.

¹ Эйто Дж Эвфемизмы. –М., 1994; Англо-русский словарь лексики табу и эвфемизмаю. –М., 2003.

²Кацева А.М. Языковое табу и эвфемия. –М.,1988

³Ларина Б.А Об эвфемизмах. –М., 1961.

⁴С.Видлакса «Проблема эвфемизма на фоне теорий языкового поля» (1965; 1967);

⁵ Н.Исмагуллаева «Эвфемизмы в современном узбекском языке» (1964) и др.

⁶Ларин Б.А. Об эвфемизмах // Учен. зап. Ленингр. ун-та, № 301: Сер. филол. наук: Вып.№ 60 – Л.: ЛГУ, 1961. – С. 110-124.

⁷Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи // [www/ Philology.ru](http://www/Philology.ru); Москвин В.П.

⁸Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка // Василий Павлович Москвин. 2-е изд. – М.: Ленинград, 2007. – 264 с.; Сеничкина, Е.П. Эвфемизмы русского языка. – Москва: Высшая школа, 2006. – 151 с.

⁹Кацев А.М. Эвфемизмы в современном английском языке. – Ленинград: Наука, 1977. – 65 с. // Босчаева Н.Ц. Контекстуальная эвфемия в современном английском языке. – Ленинград: Наука, Ленинградское отд., 1989. – 130 с. // Саакаян Н.Л. Эвфемия как прагмалингвистическая категория в дискурсивной практике непрямого речевого убеждения: автореф. дисс. ...канд. филол. наук. – Москва, 2010. – 23 с. // Баскова Ю.С. Эвфемизмы как средство манипулирования в языке СМИ (на материале русского и английского языков): дисс. ... канд. филол. наук. – Краснодар, 2006. – 26 с. // Милоенко Е.О. Специфика функционирования эвфемизмов в индивидуальном лексиконе: дисс. ...канд. филол. наук. – Курск, 2009. – 24 с.

¹⁰Баскаков Н. А. Пережитки табу и тотемизма в языках народов Алтая // Советская тюркология. Баку. 1975. № 2. С. 3–7.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'zbek tilshunosligida N.Ismatullayev va A.Omonturdiyevning ilmiy ishlarida evfemizm hodisasi, ularning uslubiy xususiyatlari, chorvador nutqida qo'llanuvchi evfemizmlarning lingvistik o'ziga xosliklari¹¹ maxsus tadqiq qilingan. A.Omonturdiyev evfemizmni uslubshunoslikning tadqiqot obyekti sifatida keng doirada o'rganib, "O'zbek nutqining evfemik asoslari", "Professional nutq evfemikasi" nomli monografiyalarida, "Bir so'z lug'ati", "So'z qo'llash san'ati", "O'zbek tilining qisqacha evfemik lug'ati" kabi ishlarida o'zbek nutqining evfemik asoslarini tadqiq qiladi. A.Mamatov, Z.Xolmanova, X.Qodirova va D.Rustamovanning ilmiy ishlarida esa frazeologizmlarning shakllanishiga evfemik va disfemik birliklarning ta'siri, "Boburnoma" asarida qo'llangan evfemizmlar, mualliflik evfemizmlari hamda evfemizmlarning metaforik xususiyatlari tahlil etilgan. 1980-yillardan keyin chop etilgan tilshunoslikka oid darslik va qo'llanmalarining so'zshunoslik hamda uslubiyatga bag'ishlangan o'rinlarida evfemizm hodisasi izohlangan¹². "Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari" darsligida va 1983-yilda nashr etilgan "O'zbek tili stilistikasi" o'quv qo'llanmasi¹³da evfemizm hamda kokofemizm (disfemizm) xususida ayrim umumiy ma'lumotlar berilgan edi. Ammo o'zbek tilshunosligida urf-odat leksemalarining tabu va evfemistik imkoniyatlari lingvomadaniy, lingvoma'naviy jihatlari deyarli o'rganilmagan tadqiqot obyekti sifatida maxsus o'rganilmagan.

Urf-odat, marosim semali birliklar paremiologik birliklar o'rtasida ham ko'p uchraydi. Paremiologik birliklarni guruhlashda "marosim" semali birliklar mikromaydonini tashkil etgan elementlarning mazmuniy differensial belgilariga ma'lum darajada tayanib ish ko'riladi. Ya'ni:

1. *Tug'ilish bilan bog'liq tushunchalar asosidagi paremlar.*

Bunday qurilmalar tarkibida beshik, chilla, beshik to'yi, sumak, alla singari leksemalar qatnashib, bevosita tug'ilish davriga bog'liq ma'lum marosimlarga ishora

¹¹ Ismatullaev N. Эвфемизмы в современном узбекском языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Ташкент, 1963. – 24 с. // Омонтурдиев А. Эвфемик воситаларнинг функционал-услубий хусусиятлари: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Т., 1997. – 23 б. // Омонтурдиев А.Ж. Профессионал нутқ эвфемикаси (chorvadorlar nutqi misolida): филол. фан. докт. ... дисс. – Т., 2009. – 252 б.

¹² Маматов А. Ўзбек тили фразеологияси шаклланиши масалалари: филол. фанлари д-ри... дисс. автореф. – Тошкент, 1999. – 56 б. // Холманова З. "Бобурнома" лексикаси тадқиқи: филол. фанлари д-ри... дисс. автореф. – Тошкент, 2009. – 22 б. // Қодинова Х. Абдулла Қодирийнинг эвфемизм ва дисфемизмлардан фойдаланиш маҳорати: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Тошкент, 2009. – 23 б. // Рустамова Д. Метафорик эвфемизациянинг лингвокультурологик ва социопрагматик аспекти: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Фарғона, 2018. – 50 б.

¹³ Қўнғуров Р., Бегматов Э., Тожиёв Э. Нутқ маданияти ва услубият асослари. – Т.: Ўқитувчи, 1992. – 160 б.; Содиқов А., Абдуазизов А., Ирискулов М. Тилшуносликка кириш. – Т.: Ўқитувчи, 1981. – 266 б.; Mirtolijev M. O'zbek tili semasiologiyasi. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2010. – 127 b.

kuzatiladi. Masalan: *Beshik bolasi – bek bolasi; Beshikdagi bolaning bek bo‘larin kim bilar; Beshikdagi bola ming turlanadi; Beshikdagiga tegma betingni yular kabi maqollarda beshik* so‘zi qo‘llangan.

Bolasiz xotin sumakka to‘ymas ifodasi Sh.Shomaqsudov va Sh.Shorahmedovlar tomonidan shunday ta’riflanadi: “Odatda, xotinlar “ko‘zlari yorishidan” oldin chaqaloq uchun zarur bo‘lgan asbob-anjomlarni hozirlay boshlaydilar. Aslida esa, mazkur urf-odat tabu va evfemistik xarakteriga ko‘ra, *majoziy ma’noda molga xirsi bo‘lgan, o‘ziga kerak bo‘lmagan narsalarni ham yig‘averadigan odamlarga qarata kinoya tarzida* aytilishi tus olgan¹⁴.

O‘zbeklar urf-odatlarida ayrim holatlarda *beshigini tebratish, oq sut* berish tarzidagi barqaror birikmalar ham uchray turadi. Bunday yaxlit qurilmalar ham bevosita urf-odatlarimiz, an’analарimiz natijasida vujudga kelgan, ya’ni o‘zbek xalqida tarbiyalab voyaga yetkazgan ota-onaning hurmatini joyiga qo‘yish, uni rozi qilish juda katta ma’suliyat hisoblanadi.

2.Nikoh bilan bog‘liq tushunchalarni anglatuvchi urf-odat birliklari asosidagi paremlar.

Mazkur ifodalar tarkibida *to‘y, kelin, kuyov, quda, qaynana, qaynisingil, qalin* va boshqa urf-odat leksemalari denotativ va motivatsiya munosabatiga kirishadi. Shunga ko‘ra, o‘zbek tilida *nikoh* nomi bilan aloqador urf-odat leksemalari asosidagi maqol va matallar ko‘p uchraydi. Ularda xalqimizning azaliy an’analari, urf-odatlari ma’lum darajada aks etadi. *Maslahatli to‘y tarqamas; O‘lganiga chidasang, qo‘y qil, yeganiga chidasang, to‘y qil; Osh-otliniki, to‘y-to‘nliniki* singari qator paremiologik birliklarda to‘y leksemasining ma’nolari doirasidagi “*marosim*”, “*urf-odat*”, “*ziyofat*”, “*xursandchilik*” kabi semalar kuzatiladi.

3.Motam bilan bog‘liq tushunchalarni anglatuvchi urf-odat leksemalari asosidagi paremlar.

Ushbu guruhga tegishli tabu va evfemizmlarda *aza, janoza, ma’raka, qa’da, hayit* singari urf-odat leksemalari ma’lum ma’nolari orqali ishtirok etadi. Jumladan: *Yomonning janozasidan yaxshining hikoyasi foydali; Kimga –to‘y, kimga aza; Azalik joyda odmi bo‘l tarzidagi paremalarda aza, janoza* leksemalariga xos “*marosim*”, “*ko‘pchilikka xos*”, “*motam, qayg‘u*” semalar mavjud.

Ma’rakada *topib gapirgan – dono, O‘zini tutib gapirgan ham - dono, Osh ko‘p bo‘lsa, qa’da ko‘p* maqollarida ishtirok etgan *ma’raka, qa’da* leksemalari ma’nolari tarkibidagi “*marosim*”, “*ko‘pchilikka xos*”, “*motam, qayg‘u*”, “*yig‘in*” kabi semalar

¹⁴Шомақсудов А., Расулов И., Қўнғуров Р., Рустамов Ҳ. Ўзбек тили стилистикаси. –Тошкент:Ўқитувчи, 1983. – 248 б.

kuzatiladi.

4. Farzand, ota-ona bilan bog‘liq tushunchalar asosidagi urf-odat ma’nosini ifodalovchi paremiologik tabu va evfemizmlar.

Bunday guruhga o‘g‘il, qiz, ota, ona singari leksemalarning xilma-xil ma’nolarini aks ettiruvchi paremlar kiradi. Masalan: *Kuyovning xo‘rdasidan – o‘g‘ilning yundisi yaxshi; O‘g‘ilnikini o‘ynab yeysan, qiznikini o‘ylab yeysan; Qiznikida go’sht yegandan o‘g‘ilnikida musht yegan yaxshi* kabi qurilmalarda muayyan semalar aks etgan.

Qizni so‘raganga ber, qimizni suvsaganga; Yaxshi yerga bersang qizni, silay-silay sulton qilur, Yomon yerga bersang qizni, ura-ura ulton qilur qabilidagi maqollar orqali qiz uzatish muammolari, ayrim urf-odatlarimiz sezilib turadi. Qiz leksemasining “*farzand*”, “*yaqinlik*”, “*jins*”, “*noziklik*” semalari yuzaga chiqqan. Ota-onaning hurmati, ularni ardoqlash an’analari ham maqollar vositasida ko‘rinadi.

XULOSA

Urf-odat semali birliklar mikromaydoniga mansub lug‘aviy birliklar orasida evfemik vosita sifatida qo‘llanuvchi birliklar ham uchraydi. Bunday vositalar boshqa urf-odatni ifodalovchi lug‘aviy birliklar bilan bir paradigmani tashkil qiladi. Masalan, *o‘lmoq* leksemasi bir tomondan *vafot etmoq, olamdan o‘tmoq, o‘zini topshirmoq, rixlat qilmoq, safar qilmoq, qazo qilmoq, ko‘z yummoq, qaytish qilmoq* singari yuzlab ma’nodoshlariga, ikkinchi tomondan, *to‘ng‘iz qo‘pmoq, yer tishlamoq* kabi ikkinchi turdagi ma’nodoshlariga egadir. Bulardan birinchi qatordagilar o‘lmoq leksemasi orqali ifodalangan tushunchaning yumshoqroq ifodasi bo‘lsa, ikkinchi qatordagilar uning qo‘pol ifodasi hisoblanadi.

Professor N.Mahmudov evfemistik vositalar borasida so‘z yuritib, ushbu leksema ma’nosining ifodalanishi to‘g‘risida shunday to‘xtaladi: “Aytaylik, yaqin kishisini yo‘qotgan odamning hissiy-ruhiy holati ma’lum. Shunday odamdan ko‘ngil so‘rash, unga ta’ziya bildirish uchun tuziladigan nutqda “o‘lmoq” ma’nosini ifodalash uchun aynan o‘lmoq so‘zini tanlash o‘rinli emas, bu so‘z so‘zlovchi va tinglovchi muloqotidagi mantiqiy-axloqiy munosabat ruhiga mos emas. Bu mazmundagi nutqning jo‘yaliligini ta’minlash maqsadida mazkur so‘zning *vafot etmoq, o‘tib qolmoq, olamdan o‘tmoq, olamdan ko‘z yummoq, u dunyoga ketmoq, boqiy dunyoga rixlat qilmoq* kabi “yumshoqroq” muqobillari qo‘llanadi”¹⁵.

Til sistemasida insonning tug‘ilishi, o‘sish davri, shuningdek, uning o‘limiga

¹⁵ Mahmudov N. Tilning mukammal tadqiqi yo‘llarini izlab ... // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 2012. – № 5. – B. 10.

tegishli leksemalar mavjud. Ana shu lug'aviy ifodalar nutqiy jarayonda ma'lum urf-odatlar, irim-sirimlar natijasida ayrim evfemik vositalarga almashadi.

REFERENCES

1. Эйто Дж Эвфемизмы. –М., 1994; Англо-русский словарь лексики табу и эвфемизмаю. –М., 2003.
2. Кацева А.М. Языковое табу и эвфемия. –М.,1988
3. Ларина Б.А Об эвфемизмах. –М., 1961.
4. С.Видлакса «Проблема эвфемизма на фоне теорий языкового поля» (1965; 1967);
5. Н.Исматуллаева «Эвфемизмы в современном узбекском языке» (1964) и др.
6. Ларин Б.А. Об эвфемизмах // Учен. зап. Ленингр. ун-та, № 301: Сер. филол. наук: Вып.№ 60 – Л.: ЛГУ, 1961. – С. 110-124.
7. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи // www/Philology.ru; Москвин В.П.
8. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка // Василий Павлович Москвин. 2-е изд. – М.: Ленинград, 2007. – 264 с.; Сеничкина, Е.П. Эвфемизмы русского языка. – Москва: Высшая школа, 2006. – 151 с.
9. Кацев А.М. Эвфемизмы в современном английском языке. – Ленинград: Наука, 1977. – 65 с. // Босчаева Н.Ц. Контекстуальная эвфемия в современном английском языке. – Ленинград: Наука, Ленинградское отд., 1989. – 130 с. // Саакаян Н.Л. Эвфемия как прагмалингвистическая категория в дискурсивной практике непрямого речевого убеждения: автореф. дисс. ...канд. филол. наук. – Москва, 2010. – 23 с. // Баскова Ю.С. Эвфемизмы как средство манипулирования в языке СМИ (на материале русского и английского языков): дисс. ... канд. филол. наук. – Краснодар, 2006. – 26 с. // Милоенко Е.О. Специфика функционирования эвфемизмов в индивидуальном лексиконе: дисс. ...канд. филол. наук. – Курск, 2009. – 24 с.
10. Баскаков Н. А. Пережитки табу и тотемизма в языках народов Алтая // Советская тюркология. Баку. 1975. № 2. С. 3–7.
11. Исматуллаев Н. Эвфемизмы в современном узбекском языке: автореф. дисс. ...канд. филол. наук. – Ташкент, 1963. – 24 с. // Омонтурдиев А. Эвфемик воситаларнинг функционал-услугий хусусиятлари: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. – Т.,1997. –23 б. // Омонтурдиев А.Ж.

Профессионал нутқ эвфемикаси (чорвадорлар нутқи мисолида): филол. фан.
докт... дисс. – Т., 2009. – 252 б.

12. Маматов А. Ўзбек тили фразеологияси шаклланиши масалалари: филол.
фанлари д-ри... дисс. автореф. – Тошкент, 1999. – 56 б. // Холманова З.
“Бобурнома” лексикаси тадқиқи: филол. фанлари д-ри... дисс. автореф. –
Тошкент, 2009. – 22 б. // Қодирова Х. Абдулла Қодирийнинг эвфемизм ва
дисфемизмлардан фойдаланиш маҳорати: филол. фан. номз. ... дисс. автореф. –
Тошкент, 2009. – 23 б. // Рустамова Д. Метафорик эвфемизациянинг
лингвокультурологик ва социопрагматик аспектлари: филол. фан. номз. ...
дисс. автореф. – Фарғона, 2018. – 50 б.

13. Қўнғуров Р., Бегматов Э., Тожиев Э. Нутқ маданияти ва услубият
асослари. – Т.: Ўқитувчи, 1992. – 160 б.; Содиқов А., Абдуазизов А., Ирискулов
М. Тилшуносликка кириш. –Т.: Ўқитувчи, 1981. – 266 б.; Mirtojiev M. O‘zbek
tili semasiologiyasi. – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2010. – 127 b.

14. Шомақсудов А., Расулов И., Қўнғуров Р., Рустамов Ҳ. Ўзбек тили
стилистикаси. –Тошкент:Ўқитувчи, 1983. – 248 б.

15. Mahmudov N. Tilning mukammal tadqiqi yo‘llarini izlab ... // O‘zbek tili va
adabiyoti. – Toshkent, 2012. - № 5. – B. 10.